

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

De genade om te (ver)wachten (4)

Jozef en Potifars vrouw (Gen. 39)

Fragmentarisch en moraliserend bijbelgebruik nodigt ertoe, de geschiedenis van Jozef en de vrouw van Potifar te lezen als het verhaal van de kuise vrijgezel die vlucht voor de flirt van de getrouwde vrouw. Genesis 39 is echter meer dan een mislukte pikanterie. Het is een verzoekingsgeschiedenis die de grenzen van de slaapkamer verre te buiten gaat. Niet het zevende gebod zozeer maar Gods leiding met Jozefs leven is in het geding. Het is de verzoeking van het vooruitgrijpen die op Jozef afkomt. Het is de verzoeking die straks in de woestijn afkomt op Jezus, van wie Jozef letterlijk voor-beeld, prototype is.

Hij zond een man voor hen uit

Psalm 105 levert het samenvattende opschrift boven heel de Jozefsgeschiedenis: „Toen Hij hongersnood opriep over het land en alle staf des broods verbrak, zond Hij een man voor hen uit: Jozef werd als slaaf verkocht...”. Jozef is de kwartiermaker Gods, voorbestemd om zijn volk in het leven te behouden (Gen. 50 : 20). Dwars door het gekonkel van de broers, de begeerte van Potifars vrouw en de vergeetachtigheid van de schenker heen is God met Jozef op weg naar de messiaanse positie van weldoener van vriend en vreemde. Jozef is „in” voor het koningschap. Het pronkgewaad van zijn vader Jakob - ornament van kroonprinsen - zet hem op een koninklijk voetstuk. Zijn dromen over buigende schoven en neigende sterren spreken van Gods verkiezing. Ook al be-roven zijn broers de koning-inspé van ambtsgewaad en -ideaal, ook al moet de toekomstige heerser in Egypte leren om dienaar te zijn, de HERE is met Jozef, zo staat er vier keer in het hoofdstuk. In drie stappen (vs. 2, 3, 4) schuift Jozef op naar de top. Farao's rechterhand is Potifar, overste van de lijfwacht, persoonlijk belast met de bewaking van Farao's veiligheid. Potifars rechterhand is Jozef „aan wie hij

DOOR W. JANSE LOOSDRECHT

al het zijne overliet, en met hem naast zich bemoeide hij zich enkel met het brood dat hij at”. Farao - Potifar - Jozef: Jozef is bijna waar hij wezen moet. Uiterlijk is hij er al, schoon als hij is van gestalte en uiterlijk (vs. 6): hij draagt de trekken van de koning, als David met zijn mooie ogen, zijn schone voorkomen en gestalte; als Absalom aan wie van voetzool tot hoofdschedel geen gebrek is; als de koning van Ps. 45, schoner dan de mensenkinderen. Nog even...

De kortste weg

... en dan verschijnt de verzoeker ten tonele, om te beproeven of deze het is die komen zal, of dat een ander verwacht moet worden. De verzoeking dient zich aan in het verleidelijke kleed van eros. Dag aan dag (geen incident!) wordt het Jozef opgedrongen de greep naar de macht te doen. Door te slapen met de vrouw van zijn meerdere en zo aanspraak te maken op de positie van de meerdere. Zoals Ruben gedaan had, Jozefs eigen broer, die zijn vaders bed beklom niet uit hartstocht maar om

zijn eerstgeboorterecht veilig te stellen, zijn recht dat hij door Jakobs voorliefde voor Jozef bedreigd zag. Zoals Absalom, die tot de bijvrouwen van zijn vader gaat „ten aanschouwen van geheel Israël”, niet uit wel-lust maar om te zeggen: ziehier uw nieuwe koning. Zoals Adonia die aan Salomo laat vragen om Abisag, verzorgster van hun vader David - en nog dezelfde dag wordt deze rivaal terechtgesteld. Dat is de verzoeking voor Jozef, en dat is de ernst ervan. Het wordt hem op een presenterschaaltje aangeboden om door deze daad van paleisrevolutie in één stap te komen waar hij wezen moet: naast Farao. Vandaar dat hij, als hij opnieuw zijn kleed en zijn positie in vreemde hand achterlaat, terecht komt niet in de cel van de zedenpolitie, maar in de gevangenis waar de gevangenen van de koning zitten (vs. 20), waar de schenker en de bakker belanden die „zondigden tegen hun heer, de koning” (40 : 1), in de staatsgevangenis, de plaats van de politieke misdadigers. Daar zit Jozef, niet om zijn kuisheid, maar om zijn gehoorzaamheid jegens God (vs. 9), op wiens leiding hij liever wacht dan er een greep naar te doen. Tegen de snelle oversteek van de revolutie kiest hij voor de lange en diepe weg van de gehoorzaamheid. Juist daarin is Jozef, als hij voor het messiaschap verloren lijkt te gaan, voor-beeld van de Messias. En zijn gehoorzaamheid wordt gezegend. Straks krijgt hij zijn pronkgewaad, straks krijgt hij zijn vrouw, uit handen van Farao; straks zal deze zeggen: ik ben Farao, maar zonder u zal niemand in het gehele land Egypte zijn hand of zijn voet opheffen.

Spiegelschrift van het evangelie

Jozef staat model voor Jezus.

Inhoud

- 361 Drs W. Janse,
De genade om te (ver)wach-
ten (4)
- 362 Ds H. J. van der Kwast,
Nog eens: de verhouding tot
de Gereformeerde Kerken,
vrijgemaakt
- 363 Ds L. W. G. Blokhuis,
De wederkomst van Chris-
tus (2 - slot)
- 364 Ds G. van den Brink,
Pastorale Notities
- 365 D. W. L. Milo,
Kerkgeschiedenis
- 364 Ds G. vanden Brink,
Vreemdelingen binnen onze
poorten

Niemand is zo volledig silhouet van de Messias als Jozef in zijn vernedering en verhoging. In het neerdalen in de kuil, in het verloochend worden door de oudste, in het door Juda(s) verkocht zijn voor zilverlingen, het overgeleverd worden in de handen van vreemden, het verblijf in het land van duisternis, in het verheven worden, het zitten ter rechterhand, het eten met zijn broeders aan het feestmaal waaraan hij zich bekend maakt, in het zorgen voor vriend en vreemde. Jozefs geschiedenis is een en al spiegelschrift van het evangelie (Barnard). Ook in Genesis 39. Heeft Jezus zich aan zijn voorbeeld gesterkt toen Hij door dezelfde verzoeker verzocht werd vlak voor de aanvang van zijn messiaanse taak (Mt. 4)? Toen ook Hem op een presenterschaaltje de kortste weg naar de troon werd aangeboden in de uitnodiging om het mannowonder te herhalen en zich op het tempeldak te laten zien (tekenen van de eindtijd) en de wereldheerschappij te aanvaarden buiten de zware weg van het kruis om? Het is dezelfde keus, dieper nog dan voor Jozef: tussen vooruitgrijpen of wachten, revolutie of geduld, vlees of geloof. Zo heeft ook Hij

(vervolg op pag. 362 - 1e kol.)

Nog eens: de verhouding tot de Gereformeerde Kerken, vrijgemaakt

De verhouding tussen de Geref. Kerken (vrijg.) en onze kerken blijft een gevoelige zaak is mij gebleken uit de verschillende reacties op de artikelen die ik in oktober j.l. schreef.

Er zijn aan beide „kanten” gelukkig velen, ook onder jongeren, die leed hebben over de geslagen breuk.

Voor ons komt daarbij dat er zorgen zijn over de toekomst van onze kerken in het isolement waarin wij terecht zijn gekomen.

Wij hebben geen eigen theologisch centrum, geen gereformeerde scholen, geen kerkelijk „apparaat” en dreigen uiteen te groeien.

Het was een merkwaardig samentreffen in Opbouw toen ds De Jong voor een deel hetzelfde onderwerp aansneed in de publicatie van een causerie over de identiteit van onze kerken.

Er is een duidelijk verschil in benadering.

Onze lezers weten dat ik altijd, zowel voor als na de breuk, voorstander ben geweest van een herstel van eenheid onder gereformeerde belijders. Het zou een geweldig ding zijn wanneer de Christ. Geref., de Vrijg. Geref. en de Ned. Geref. de weg tot elkander zouden vinden.

Gelet op het geheel van Christus' kerkvergaderend werk is dit voor ons „geweldige” maar een heel klein stapje.

Omdat het gaat om de éne kerk van Christus onderhouden we het kerkverband en zoeken we eenheid met anderen.

Ds De Jong stelt zich wat vrijblijvender op t.a.v. het kerkverband en event. „herenigingen”; hij maakt a.h.w. van de nood een deugd indachtig de gebrokenheid van het kerkelijk leven. Het gevaar bij deze opstelling is dat we in individualistische wateren verzeild raken.

Het is nu niet mijn bedoeling een discussie met ds De Jong aan te gaan over de identiteit van onze kerken; dat kan later nog wel.

Het gaat mij nu om te antwoorden op diverse vragen.

DOOR H. J. VANDER KWAST HEERDE

Er is mij van bevriende zijde verzekerd dat er van vrijgemaakte kant is gereageerd op wat ik schreef.

Het is al jaren zo dat men van vrijgemaakte kant het niet nodig vindt ons publicaties toe te sturen waarin wij aangesproken worden.

Wanneer mij dit niet wordt toegezonden kan men niet verwachten dat ik hierop reageer.

Wanneer ik nu toch inga op een artikel in de Reformatie van 8 nov. j.l. is dit om het belang van de zaak en vooral omdat de inhoud van de hand van ds C. J. de Ruijter een gesprek mogelijk maakt.

De schrijver constateert tot zijn leedwezen dat ds De Jong een hereniging met de vrijgemaakte kerken niet ziet zitten en niet beoogt, terwijl ondergetekende

hoopt op mogelijkheden bij een volgende generatie.

Ds De R. eindigt zijn artikel, waarin hij in gesprek is met br. J. Kooiman over de Open Brief als volgt: „Waar blijft in dit verband dan het resultaat van de serieuze bezinning op de catholiciteit van de kerk? Als dat de inzet was van de O.B., hebben we na twintig jaar dan geen recht op evaluatie op dit punt?”

De schrijver heeft waarschijnlijk niet kennis genomen van wat er van onze kant in de dagen van de strijd en daarna is geschreven, waarin heel wat evaluatie is gegeven, maar zonder resultaat.

Aan mij wordt de vraag gesteld waarom ik, nog altijd voorstander van de eenheid onder gereformeerde belijders, de hoop op een hereniging in onze generatie heb opgegeven.

Hoewel de Open Brief nooit een officieel stuk is geweest, blijkt ook uit het schrijven van ds De Ruijter dat hij een struikelblok blijft bij een eventuele toenadering.

Wat is en blijft nu de moeite? Een gesprek over de inhoud van de brief aan de Tehuis-gemeente in Groningen, waarin vragen die gerezen zijn op rustige, broederlijke wijze worden besproken is niet mogelijk gebleken.

In de vrijgemaakte pers brak aanstonds een storm van verontwaardiging los. Uit de stroom van artikelen, brochures e.d. beperk ik mij nu tot wat door Prof. J. Kamphuis blijkt zijn brochure: *Verantwoording van een keus A.D. 1967* schreef aan de kerkeraad van Kampen vanwege het feit dat één van de predikanten de O.B. had ondertekend.

Van de betrokken predikant wordt op pag. 15 gezegd dat hij geveinsdelyk handelt en spreekt, naar Matth. 7 en Joh. 10 als „een wolf in schaapsvacht, een dief vermomd als goede herder. Op dezelfde pagina wordt gesproken van kerkverraad en verkrachting van de belijdenis.

Op pag. 19 wordt gezegd dat in de Open Brief de smalle weg van de kerkvergadering... wordt verlaten en de brede weg van het modernistisch oecumenisme werd verkozen. En ook van deze „brede weg” waarop ds M. publiek voorgaat geldt: „die tot het verderf leidt”. (Matth. 7:13). Het betreft hier geen fout op de goede, maar het kiezen en voor gaan op de kwade weg.”

Deze zinsneden zijn typerend voor de geest waarin destijds is gehandeld.

Wanneer wordt uitgegaan van de kwade trouw bij de ondertekenaars, zoals uit de woorden wolf, dief, verraad en brede weg duidelijk blijkt is elk gesprek zinloos geworden.

Het waren moeilijke dagen, waarin de emoties hoog oplaaidden.

Is er sindsdien een keer ten goede gekomen?

Ongeveer vijf jaar geleden heb ik een poging gedaan om een opening te maken o.a. door mee te delen dat de handtekeningen onder de brief niet betekenden dat ieder het met alles eens was, zodat het meer adhaesie-betuigingen waren.

Ook dit werd in de Reformatie weer in ons nadeel uitgelegd door Dr Trimp die er een poging in las om aan de verantwoording te ontkomen.

In Zuid-Afrika op de synode van de „Dopperkerken” heb ik ervaren dat er veel meer verharding in de afwijzing van onze kerken dan toenadering valt waar te nemen.

Bij het schrijven van dit artikel rolden twee nummers van de Geref. Kerkbode voor Groningen, Friesland en Drenthe door de brievenbus, waarin JMG met de bekende, meermalen weerlegde stellingen over mij heen rolt en de conclusie is dat er bij mij een ja en een nee is.

Ds De Ruijter kan wellicht begripen dat ik, altijd open voor een gesprek, geen behoefte heb aan een herhaling van 1967.

Een discussie heeft geen zin, wanneer men ons niet gelooft op ons woord en ons blijft vastspijkeren op een uitleg van de Open Brief die wij zelf verwerpen.

Hierop doelde ik toen ik schreef dat er onherroepelijke dingen zijn, waardoor mensen die elkaar nastaan kerkelijk gescheiden blijven.

We moeten het maar overgeven aan Hem, die de harten kent en recht zal spreken op Zijn tijd.

Het zou een goede zaak zijn, wanneer een volgende generatie over en weer tot een beter verstaan komt; het gaat niet om een „gelijk” maar om de zaak van de Goede Herder.

Tenslotte nog iets over de twee meest omstreden zaken in de Open Brief.

Vervolg van pag. 361

De genade om te (ver)wachten

de gehoorzaamheid geleerd uit hetgeen Hij heeft geleden en zo is Hij een oorzaak van éénwrig heil geworden.

Kunnen we nog wachten?

Dat is de vraag die ons deze maand bezighield. Revolutie lijkt zoet maar haar vrucht is bitter (vgl. Spr. 20:17). Wachten kan bitter zijn: voor Jozef betekende het slavernij en gevangenschap

dertien jaren lang, maar de HERE was met hem en deed hem de gunst van mensen winnen. Hij bewaart niet voor, wel in de bitterheid en geeft genade om te (ver)wachten. De vrucht daarvan zal tenslotte zoet zijn (vgl. Spr. 13:19). Van Genesis (3:15 vv.) tot Openbaring (6:10 v.) roepen de Schriften tot dit (ver)wachten op. Want: „goed is de HERE voor wie Hem verwachten, voor de ziel die Hem zoekt; goed is het in stilheid te wachten op het heil des HEREN” (Klaagl. 3).

In het jaar 1945 heb ik en hebben velen met mij zich *niet afgescheiden van de valse kerk* om zodoende te blijven bij de ware kerk.

De acte van Vrijmaking heb ik bewust niet getekend.

Wel heb ik mij *vrijgemaakt* van bovenschrijftuurlijke bindingen en schorsingen en omdat het beroep op Art. 31 van de K.O. niet werd aanvaard kwamen we buiten het kerkverband terecht.

Hieraan ging vooraf een strijd onder *broeders en zusters van hetzelfde huis in de kerk die mij lief was* en tot groot verdriet ging de vrijmaking gepaard met kerkscheuring.

Omdat het tussen broeders en zusters van hetzelfde huis ging (geen broedertwist, maar een confessioneel en kerkrechtelijk geschil) was ik van meet aan voorstander van het streven tot herstel van de eenheid onder gereformeerde belijders.

Mag men van mij de vrijmaking een *reformatorische daad* noemen en ik zie ook de zegen op deze weg, maar het gaat mij veel te ver om te spreken van een werk des Heren ter uitleiding van zijn volk en wanneer gezegd wordt dat wij ons niet hebben vrijgemaakt, maar dat Christus ons vrijmaakte wordt het toch wel een heel wonderlijk verhaal. Het lijkt wat op een bevrijdingstheologie.

Voor alle duidelijkheid wil ik, ook ten behoeve van JMG - met dank voor de toezending, nog wijzen op de merkwaardige ontwikkeling na 1945.

De kerken die in 1944/45 het nodig achtten een aantal leeruitspraken bindend op te leggen hebben zo de schrik in de benen gekregen dat er *veel grotere „dwalingen”* dan in 1944 worden getolereerd.

Aanvankelijk heeft men getracht het conflict met onze kerken bij te leggen en de leeruitspraken vervangen en later terzijde gesteld (*niet teruggenomen*), maar toen het niet lukte tot een gesprek met onze kerken te komen sloeg men de richting naar de oecumenische beweging in.

Dezer dagen geraakten de *Ned. Herv. en de Geref. Kerken in staat van hereniging*, desgevraagd heb ik in het Centraal Weekblad als bezwaar aangevoerd dat er in deze herenigde kerk nauwelijks enige binding aan Schrift en Belijdenis bestaat.

In onze kerken zal niemand, ook niet de ondertekenaars van de O.B. een pleidooi voeren voor contact en samenspreking met deze kerk.

Aan het tweede punt: het fundament van Christus' kerk kom ik nu vanwege de ruimte niet toe. Het komt nog wel, eventueel in het kerkblad voor Overijssel en Gelderland.

De wederkomst van Christus (2-slot)

(Toespraak voor de Vrouwencontactdag 1986)

Aan die komst, aan die parousia, die zichtbare aanwezigheid van de Here Jezus op aarde gaat naar mijn inzicht vooraf wat we lezen in I Thess. 4 : 13-18. Het is een bekende tekst, vaak gelezen bij onze begrafenissen, die ik u graag nog eens voorlees: Want dit zeggen wij met een woord van de Here: wij levenden, die achterblijven tot de komst des Heren, zullen in geen geval de ontslapenen voorgaan, want de Here Zelf zal op een teken, bij het roepen van een aartsengel en bij het geklank ener bezuin Gods, nederdalen van de hemel, en zij, die in Christus gestorven zijn, zullen het eerst opstaan; daarna zullen wij, levenden, die achterbleven, samen met hen op de wolken in een oogwenk weggevoerd worden, de Here tegemoet in de lucht, en zó zullen wij altijd met de Here wezen.

We horen hier eerst iets over de Here en daarna iets over de ontslapenen.

De Here zal neerdalen op een bevel. Met een geroep, zo stond het in de Statenbijbel. De vertaling: „met een teken” is te zwak. Het Griekse woord betekent: bevel. Het tweede verschijnsel, dat genoemd wordt, is het roepen van een aartsengel. Binnen de wereld van de engelen bestaat een bepaalde groep van aanvoerders, de aartsengelen. Paulus spreekt er alleen hier over. Het derde verschijnsel is het klinken van een bazuin Gods. Er wordt niet gezegd wie op deze bazuin van God blaast. Maar duidelijk is, dat het signaal van deze bazuin de grote komst van de Here aankondigt. Deze bazuin is een bazuin van God.

De commando-rop, de stem van een aartsengel en de klank van een Godsbazuin zijn de begeleidende tekenen van de eigenlijke gebeurtenis waar het om gaat: de komst van de Here. De Here zal van de hemel neerdalen. Dat woord wijst op de hoogte van God tegenover de mens, de hoogte van de hemel tegenover de aarde. Het houdt verband met het oordeel, dat God uitspreekt. De één zal aangenomen, opgenomen worden, de ander zal achtergelaten worden.

Deze komst van de Here is nog niet zijn komen op de aarde. Ik zou het willen noemen de eerste fase van zijn komst. De Here daalt af in de richting van de aarde. Dan zullen zij, die in Christus gestorven zijn, het eerst opstaan. De Schrift leert een eerste en een latere opstanding. Daarna zullen de gelovigen die op die dag leven samen met de opgestane gelovigen op de wolken in een oogwenk weggevoerd worden, de Here tegemoet in de lucht. Paulus zegt er bij: en zó zullen wij altijd met de Here wezen. In een nieuw, veranderd lichaam. Dan is de gemeente, de vergadering van de echte gelovigen, bij de Here.

En we weten niet precies wanneer dat zal zijn.

DOOR L. W. G. BLOKHUIS WAPENVELD

Maar het is de eerste fase van de wederkomst van Christus.

De Here zal veel doen. Maar Hij doet niet alles tegelijk. Als we b.v. lezen over de dag des Heren zullen we waarschijnlijk niet aan een kalenderdag moeten denken, maar aan een langere tijd. De dag des HEREN uit het Oude Testament.

Het is m.i. niet mogelijk alles in kaart te brengen. We hebben de laatste jaren wel meer licht gekregen, maar er is nog veel te onderzoeken in de Schrift. En we krijgen niet op iedere vraag antwoord. Als het goed is zijn we niet een veelwetende gemeente, maar wel een wakende en wachtende gemeente. Laat de roep „Maranatha” onder ons niet verstommen. Het onderkennen van de tekenen der tijden, het hoopvol uitzien naar de Here, het gelovig bezig-zijn met zijn beloften geeft grote blijdschap. Het is de lucht, die we inademen: de gelovige toekomstverwachting, de Christelijke hoop. Het is het allerbeste medicijn tegen zoveel vermoeidheid en matheid in de kerken.

De toekomstverwachting van het Christelijk geloof is gericht op de wederkomst van Christus. Er is een hecht verband tussen het kruis en de opstanding van Christus, zijn hemelvaart, zijn gezeten zijn aan de rechterhand van God en zijn wederkomst.

Bij zijn wederkomst zullen engelenlegers om Hem heen meekomen. Aan hen is een speciale taak toebedeeld, de oogst der aarde. We lezen ervan in Openbaring 14, vanaf vers 14 - „En ik zag, en zie, een witte wolk, en op de wolk iemand gezeten als eens mensen zoon met een gouden kroon op zijn hoofd en een scherpe sikkel in zijn hand.”

De uitdrukking van Johannes: „En ik zag en zie” is al genoeg om ons opmerkzaam te maken

op de bijzondere betekenis van wat volgt. Johannes zag de Mensenzoon op een witte wolk. Iemand als eens mensen zoon. Die Mensenzoon op de witte wolk is de centrale figuur in Openb. 14. Het gezicht van de Mensenzoon op de witte wolk is een troon-gezicht. Nieuwere vertalingen hebben: Een witte wolk, en op de wolk een Tronende, gelijk een Mensenzoon. De wolk is een symbool van zijn macht. Zie, Hij komt met de wolken. Dat staat in het begin van het boek Openbaring. Daarover gaat het in dit boek: om de komst van Jezus Christus.

De wolk is een teken van de wederkomst van Christus in heerlijkheid. Christus verschijnt als de grote Koning, die alle mensenrijken zal neerwerpen om zijn Rijk te stichten. En dan zullen zij de Zoon des mensen zien komen op de wolken met grote kracht en heerlijkheid.

En dan is het tijd voor de oogst. De maaiers zijn de engelen. Zoals nu het onkruid verzameld wordt en met vuur verbrand, zo zal het zijn bij de voleinding.

Dit heeft onze Heiland Zelf aangekondigd, toen Hij sprak: Want de Zoon des mensen zal komen in de heerlijkheid van zijn Vader, met zijn engelen, en dan zal Hij een ieder vergelden naar zijn daden. En dan zal Hij zijn engelen uitzenden en zijn uitverkorenen verzamelen uit de vier windstreken, van het uiterste der aarde tot het uiterste des hemels.

Wanneer zal dat gebeuren?

Het moment van de wederkomst is Gods geheim.

Wat we wel weten is wáár de wederkomst van de Here zal plaats hebben. Daar maakt de Bijbel geen geheim van. De Here is opgevaren vanaf de Olijfberg en deze Jezus zal op dezelfde wijze wederkomen. De profeet Zacharia noemt de plaats van de wederkomst met name: Zijn voeten zullen te dien dage staan op de Olijfberg, die vóór Jeruzalem ligt aan de oostzijde. De plaats wordt genoemd en nauwkeurig aangegeven: de Olijfberg aan de oostkant van Jeruzalem.

Als we dat weten begrijpen we ook de woorden, waarmee ik vanmorgen begon: Want Ik zeg u: gij zult Mij van nu aan niet meer zien, totdat gij zegt: Gezegend Hij, die komt in de naam des Heren! Het zijn de laatste woorden van Matth. 23 en van Lukas 13. Graag wil ik u doorgeven wat Prof. Greijdanus in zijn Korte Verklaring van Lukas over deze woorden schreef. Hij

vertaalde ze zo: Ik zeg u echter, gij zult Mij stellig niet zien, totdat het komen zal wanneer gij zegt: Gezegend Hij, die komt in de naam des Heren. En toen gaf Greijdanus deze verklaring: „De Here breekt a.h.w. alle gunstige relatie met Israël af, totdat het zich bekeert.” Dit gebeurt bij elke Israëliet, die de Here gelovig leert aannemen. En met Israël als volksgeheel zal het zijn bij 's Heren wederkomst. Deze roep is een welkomst- en huldigungsroep. Daarmede wordt de Here erkend als Godsgezant. Wie die welkomst- en huldigungsroep de Here toeroept, is tot Hem bekeerd, gelooft in Hem, heeft Hem als Heiland aangenomen. Maar die bekering en gelovige erkenning en aanneming moeten eerst komen, zal de Here Zich in gunst aan Israël vertonen. Bij 's Heren wederkomst zal dat zijn. Dan juicht ook Israël Hem tegemoet. En dan is er voor Israël heil. Maar niet zonder en vóór die ware bekering.”

Ik wil er aan toevoegen: God heeft aan Israël, dat een deksel op het aangezicht heeft, in deze eeuw grote dingen gedaan. Het is niet toevallig, dat Jeruzalem weer een joodse stad is. Dat is ook een teken van onze tijd. Een teken van Gods tijd. Als u hier oog voor krijgt, gaat u de Bijbel als vanzelf anders lezen. We weten niet hoe dichtbij de wederkomst van Christus is. Maar de contouren worden in de wereld van heden steeds duidelijker. Op het ogenblik van Christus' komst zal het overblijfsel van Israël zich in uiterste nood bevinden. Alle tekenen der tijden laten zien dat de grote dag snel dichterbij komt. Ik noem er negen: de verleiding door valse profeten en valse messiassen, de wetsverachting, de oorlogen en geruchten van oorlogen, de hongersnoden, de aardbevingen, de ziekten, het antisemitisme, de afval van het geloof en het uitlopen van de vijgeboom Israël. Niet voor niets wordt Israël wel

eens genoemd „de wijzerplaat van de wereldgeschiedenis”. Dat het nationale herstel van Israël heeft plaatsgevonden betekent, dat de grote wijzer dichtbij de twaalf begint te komen.

Doch van die dag en die ure weet niemand, ook de engelen der hemelen niet, ook de Zoon niet, maar de Vader alleen.

De wederkomst van Christus is een heilsfeit.

In de Heid. Cat. wordt daarom gevraagd: Wat troost u de wederkomst van Christus?

En de Ned. Geloofsbelijdenis zegt: Wij verwachten die grote dag met een groot verlangen.

Het zal een geweldige tijd zijn.

Een macht van volken zal de strijd aanbinden tegen Jeruzalem. Dan zal de Here uittrekken om tegen die volken te strijden. De verblinde volken zullen dan de strijd opnemen tegen de Here en zijn Gezalfde. Vele gedeelten van het profetische Woord spreken daarvan. Ik noem één tekst,

die ons vandaag op een huiveringwekkende manier aanspreekt: Dan zal dit de plaag zijn, waarmee de Here alle volken zal treffen, die tegen Jeruzalem zijn uitgerukt: Hij zal ieders vlees, terwijl hij nog op zijn voeten staat, doen wegteren en ieders ogen zullen wegteren in hun kassen en ieders tong zal wegteren in zijn mond. Wie denkt niet aan gevaarlijke stralingen die door kernsplittingsingen kunnen ontstaan? Maar dan zullen de Israëlieten Hem zien, die zij doorstoken hebben. Dat wordt de wedergeboorte van het oude volk, wanneer God de Geest der genade en der gebeden zal uitgieten. Dat wordt een grote dag voor Israël en de gemeente en de hele wereld.

Maar ook en vooral een grote dag voor de Here en Zijn Gezalfde, Zijn Messias.

Wanneer dan de Zoon des mensen komt in Zijn heerlijkheid en al Zijn engelen met Hem, dan zal Hij plaats nemen op de troon van Zijn heerlijkheid. Dan zal Christus als Koning recht spreken en regeren.

Zoals de boom valt (2)

Direct na de weeksluiting in het bejaardencentrum word ik aangesproken door een oude heer, die ernstig (een beetje bezorgd) beweert dat Elia in zijn vurige wagen op weg naar de hemel, rechtsomkeert heeft gemaakt, terug naar de aarde en dat hij (natuurlijk!) naar de meisjes is gegaan. „De schobbejak!” „Het staat in 1 Kronieken 30”, voegde mijn zegsman er aan toe. Zo'n voorval mag komisch aandoen, het is in wezen in-triëst. Is het mogelijk dat de boom valt, en daarna wegschuift van zijn plaats?

Ik lees dat 3-5% van onze bejaarden gaat dementeren. De ontluistering en het persoonsverval moge hen zelf misschien voorbijgaan, maar voor de omgeving (de kinderen) is het uitermate verdrietig. Je wilt je ouders zo graag blijven eren. Maar hoe moeilijk wordt dat als kleinheidswaan, seksuele ontremming, onzindelijkheid, vraatzucht of andere defecten optreden. Fijne christenen gaan als gevolg van degeneratie schunnige praatjes verkopen, onzedelijke dingen doen met kleine kinderen, vloeken, stelen enz. Dit is erger dan de boze ziekte van onze tijd.

De Noorse Broeders bieden een oplossing: „Wie werkelijk afsterft van de zonde in zijn gezonde jaren heeft niets te vrezen op zijn oude dag. Dus: geef de begeerten geen greintje voedsel, maar laat ze doodhonger! Dat is het verborgen leven met Christus in God! En dan gaan de begeerten werkelijk dood en

Pastorale Notities

DOOR
G. VANDEN BRINK
ROTTERDAM

de slechte dromen houden op... Dat komt ook niet meer terug als u b.v. kinds zou worden en geen macht meer zou hebben over uzelf” (P. N. Kruyswijk, De Weg, no. 7, 18e jrg. 1977). De schrijver zegt verder dat wie zichzelf nauwgezet reinigt, zover kan komen dat hij „HELEMAAL GOED” is (kapitaal van P.N.K.). Alleen wie er te laat aan begint, kan nog last krijgen van overgebleven onreinheid, maar niemand zal hem dat kwalijk nemen!

Wat hiervan te zeggen?

Eerst dit: laten we alstublieft het waarheidselement in wat de Noorse Broeders zeggen overnemen. Wie goed vindt dat zijn fantasieleven vergiftigd wordt, moet niet gek kijken, als de troep er een keer uit komt. De Here Jezus sprak over „de goede mens” die uit „de goede schat van zijn hart goede dingen voortbrengt”. Wat stoppen wij in ons hart? Uit de „kwade schat” komen kwade dingen, Matth. 12 : 35. We hebben de „reiniging van onze vroegere zonden toch niet vergeten”, 2 Petr. 1 : 9? Het zou geen kwaad kunnen als we eens een poosje bij de Engelse puriteiten in de leer gingen. Ik denk dat de Noorse Broeders dat hebben gedaan. Maar verder: ik geloof geen syllabe van de optimistische prognose van dhr. Kruyswijk.

Daarvoor is de „vuile bron van onze wanbedrijven” te diep. Ps. 19 (oude berijming) vraagt: Maar HEER, wie is de man - die op 't nauwkeurigst kan - zijn dwalingen doorgronden? De Here neemt in dit leven de zonde niet geheel van ons weg. De „onzalige fontein” in ons binnenste wordt zelfs door doop en bekering niet geheel gedempt (art. 15 NGB). Als de ziekte van Alzheimer optreedt, of welk ander defect ook en de patiënt wordt manisch (b.v. megalomanie, grootheidswaan: ik ben Jezus Christus zelf! Hamer, Zielszorg en psychiatrie, blz. 35), dan kunnen Gods liefste kinderen zondigen.

We mogen het afbidden!

Maar als het optreedt, laat dan de omgeving dapper zijn en er de hele Romeinenbrief bijlepen. Kan het nog duidelijker worden dat God een God is die de goddelozen rechtvaardig spreekt? Alleen uit genade! Niet door werken der wet? Laten de kinderen dapper zeggen: Vader doet dit nu niet meer, maar de zonde die in hem woont. Rom. 7.

Ook in dagen van demantie blijft Gods trouw en blijft het woord: Wie in Christus is, is een nieuw schepsel. Het oude is voorbijgegaan. Alles is nieuw geworden, 2 Kor. 5 : 17. In Christus HELEMAAL NIEUW.

Zo groeide de boom. Zo valt hij. Zo blijft hij liggen. Om straks met Christus weer op te staan.

HELEMAAL NIEUW, ook lichamelijk, in eeuwigheid. Een „Eikeboom der gerechtigheid”, Jes. 61 : 3.

Het gaat door oordelen en rampen heen naar de nieuwe hemel en de nieuwe aarde. Een nieuwe wereld en een nieuw Jeruzalem. Door heel de Bijbel heen zien we de Here komen. Eerst kwam de Zoon van God in vernedering, straks zal Hij komen in heerlijkheid. Ik kan ook zeggen: Hij is komende, alle eeuwen door. Hij is op komst. Voor hogepriester Kajafas, Zijn rechter, heeft onze Heiland verklaard: Ik zeg u, van nu aan zult gij de Zoon des mensen zien, gezeten aan de rechterhand der macht en komende op de wolken des hemels.

Heel de Heilige Schrift wijst vooruit naar die komst.

En heel het gebeuren van onze dagen bepaalt ons er bij, als we oren hebben om te horen en een hart om op te merken. De dag des Heren zal komen als een dief. Op die dag zullen de hemelen met gedruis voorbijgaan en de elementen door vuur vergaan en de aarde en de werken daarop zullen gevonden worden. Niet vernietigd, maar gevonden.

Daar al deze dingen aldus vergaan, hoedanig behoort gij dan te zijn in heilige wandel en godsvrucht, vol verwachting u spoedende naar de komst van de dag Gods.

Als uw kinderen met angstige gezichten en paniekerige verhalen thuis komen - dat gebeurt soms - wilt U als moeders ze dan vertellen dat de Here Jezus bezig is te komen. Dat geeft houvast in deze chaotische tijd. Ook onze oudere jongens en meisjes horen graag spreken over de bijbelse toekomstverwachting. Als het daar over gaat heeft een dominee

het oor van zijn catechisanten. Ik denk, dat ik veel losgemaakt heb vanmorgen. Misschien bent U wel wat geschrokken. U had een brave orthodoxe toespraak verwacht van een brave orthodoxe dominee. Dat ben ik ook wel. Maar ik weet me geroepen als dienaar des Woords het Woord van God na te spreken. Dat Woord kan ons opschrikken. En dan hebben we het voorrecht, dat we het persoonlijk en in onze verenigingen mogen lezen en onderzoeken. Om zo te groeien in kennis en inzicht, in geloof, hoop

en liefde. We moeten de Maranathaboodschap niet aan de „groepen” overlaten. Ons is dezelfde boodschap toevertrouwd. De boodschap van de zichtbare komst van onze Here.

Hij komt, Hij komt de aarde richten,
Hij komt, o volken, weest verblijd.
Hij komt Zijn Koninkrijk hier stichten,
Zijn heil en Zijn gerechtigheid.

Kerkgeschiedenis

Onlangs lazen we, van de hand van een onzer trouwste medewerkers, ¹⁾ een correctie op een onjuiste geschiedschrijving. Nu is de kerkelijke historie doorspekt met valse geschiedschrijving; het corrigeren daarvan zou monnikenwerk zijn.

Alleen al het feit dat de Dordtse Kerkenordening over een scriba zegt dat „hij naarstiglijk heeft op te schrijven 't gene waardig is opgeteekend te zijn” geeft moeilijkheden. Want wat vindt u waardig te notuleren? Wat acht uw ambtsbroeder de moeite waard om vast te leggen? En ... wat vindt de scriba zelf nuttig om op te tekenen? We hebben in bewogen jaren dikwijls van een classisvergadering een proces-verbaal in snelschrift genoteerd. Kwamen er kwesties naar aanleiding van de notulen, en die kwamen er, dan lazen wij soms de betreffende passage uit het proces-verbaal voor - en alle problemen waren opgelost. Maar daar kunnen we geen gewoonte van maken.

Overigens kan het goed zijn even nota te nemen van wat sommige Engelsen zeggen over de geschiedenis History (zeggen deze) is His Story; met name de kerkgeschiedenis is *Gods Verhaal*.

—☆—

Dat een boek het „ontstaan der Nederlands Gereformeerde Kerken” zou toeschrijven aan de „valse leer” van wijlen ds L. E. Oosterhoff van Beverwijk! Gelukkig kon onze oor- en ooggetuige snel de vinger op de wonde leggen en met de stukken aantonen wat hier fout ging in de kerkelijke geschiedschrijving. Maar in lang alle gevallen is correctie niet meer mogelijk en wordt een leugen, vaak genoeg herhaald, voor waarheid aangezien. Zo met die „valse leer” van ds Oosterhoff. Als ik me goed herinner had hij enkele Bijbelteksten zo geïnterpreteerd, dat men hem de gedachte van een uiteindelijke algemene verzoening kon toedichten. Nu, en?

DOOR
D. W. L. MILO
DALMALLY

Iemand die daar toe komt zal zeker niet gering van Gods almacht denken.

Maar goed. Ds Oosterhoff heeft zijn dwaling herroepen en beterschap beloofd. En in die dagen gebeurde het, dat hij eens in Nunspeet kwam preken. Nunspeet was altijd vacant; daarom hoorde men wel eens voorgangers die zelden op andere kansels genodigd werden. Een daarvan was L.E.O. Officieel heette hij bevoegd en wat hij in het verleden wel eens misdaan of beleiden mocht hebben ging de preekvoorzienigheid niet aan.

Het was in het zomerseizoen, er waren veel gasten in ons zaaltje. Sommigen kregen zelfs een staanplaats in een belendende zaal. L.E.O. preekte naar beste kunnen, wij zongen van ganser harte, en dat was dat. Na afloop kwam een gast naar het orgeltje en zei: collega, ik ben ook organist, en het was een feest deze kerkdienst mee te maken. Wát een preek! En wát een zang! En wie is toch die predikant?

De organist nam even bedenktijd. Toen vroeg hij: was de preek werkelijk goed? - Uitmuntend, riep de ander. En wie was nu deze dominé? - Deze predikant is ds L. E. Oosterhoff van Beverwijk. - Van Beverwijk toch niet? Die valse profeet? Kan dié hier voorgaan? - Toch een beste preek, nietwaar? probeerde de organist nog even. Maar het contact was al verloren.

—☆—

Als u oog hebt voor zulke ontmaskerende gebeurtenissen loopt u er vaker tegen aan. Zo was dat ook met wijlen ds B. Telder van Breda. De meest omstreden schrijver uit onze groep. We hebben na zijn overlijden er iets van verteld. Laten we nog iets mogen ophalen. ²⁾

„Eenmaal gingen we samen naar de middagdienst in Nunspeet. Vlak voor het Dorps huis hield hij me staande: u gaf me zondag 22 op om over te preken; was die inderdaad aan de beurt? - Ik keek geschrokken mijn aantekeningen na en antwoordde: ja inderdaad, die is vandaag aan de beurt. Schikt het u niet? - Jawel, zei hij, maar „toevallig” moest ik vorige zondag ook al ergens over zondag 22 preken - en ook daar was het naar mijn overtuiging zuivere koffie. - En waarom zou het geen zuivere koffie zijn? vroeg ik onnozel. - Hij keek me vrolijk lachend aan, lang en diep. „Omdat deze zondag mijn test-case is”, lichtte hij toe; de zondag, waarop ik uitgedegen heet te zijn”.

Dat ik daar niet aan gedacht had. Een mens is vaak nog dommer dan hij zelf weet. Ik moest dat zien goed te maken. En na afloop, in de kerkeraadskamer, keek ik de broeders stuk voor stuk aan. In de komende stilte vroeg ik duidelijk: heeft een van u in de juist gehoorde preek iets van een ketterij opgemerkt? - Verbazing: móet dat dan? - Ik herhaalde: heeft niemand van u enig bezwaar op het geheel of een onderdeel van deze preek gevoeld? - Opnieuw ontkennende antwoorden, zelfs woorden van lof. - „Dan constateer ik”, vervolgde ik tegen ds Telder, „dat de kerkeraad hier geen schriftuurlijke bezwaren tegen uw verklaring van onze dood en opstanding heeft in te brengen”.

—☆—

Nog een enkel geval, als het mag? Op de eerste de beste generale synode na de vrijmaking werd het beroep tegen de schorsing en afzetting van wijlen ds W. G. F. van Herwijnen behandeld. Ik had het voorrecht deze zitting als luisteraar mee te maken, zittende tussen genoemde klager en ds Telder in. Het eind is geweest, dat aan ds Van Herwijnen eerherstel is geschonken en hij weer beroepbaar predikant werd geacht.

Ook hij kwam, als predikant zonder gemeente, wel eens naar Nunspeet. En bracht daar uiteraard zijn faam als eenmaal geschorst en afgezet predikant mee. Men noemt geen koe immers bont, of er zit wel een vlekje aan?

Eens preekte hij bij ons over psalm 150, het slotaccoord van de psalmen. Ongeacht zijn ernstig gezicht, dat door veel lijnen was gegroefd, zong hij met zijn prachtige heldentenor ons de lof Gods voor. Met stem en snaren, met mond en hart. Wat hebben wij gezongen; wat hebben wij geluisterd. En wat waren we blij met deze spontane viering van onze God, die om al zijn weldaden geloofd en geprezen mag worden! Is de lofzang Gods niet het enige wapen van de kerken onder het kruis?

Maar toen ds Van H. met mij meeding om te koffiedrinken, was hij niet meer blij. Er drukte hem iets. En ik waagde het daarnaar te vragen; want kon die omgeslagen stemming niet verstaan.

Het antwoord luidde dat een ouderling na afloop van zijn preek hem vermaand had: dat dit geen gereformeerde preek was geweest. Zo had het Leger des Heils ook wel kunnen preken. De stukken van ellende en verlossing waren totaal overgeslagen en dat kon niet door de beugel. Dat was juichen en springen zonder reden, en voor God zeker niet welgevallig.

Gelukkig kon ik hem ook nog een andere reactie melden. De reactie van niemand minder dan ds D. van Dijk van Groningen, die als gast aanwezig was geweest.

Deze had mij bij de kerk namelijk bij de arm gepakt en gevraagd: wie is toch deze predikant? - Ik had gevraagd: was hij goed of niet? - Ds Van Dijk had gezegd: machtig goed! maar vertel op, wie is hij? - Ik noemde zijn naam en zei erbij dat ds Van Dijk er - door zijn optreden ter synode - zelf aan had bijgedragen, dat de spreker zijn geloofsblijdschap had hervonden. DvD (die als student de Hebreeuwse karakters gebruikte, welke tevens de naam David aangeven) was volkomen verrast. „Ik kende hem niet”, zei hij - „maar deze man is een uitnemend prediker!”

Conclusie: we moeten onze kerkelijke geschiedschrijvers maar goed controleren. Ook schrijver dezes, die meer voor de zakelijke dan de letterlijke inhoud instaat. Want een faam wordt soms klakkeloos doorgegeven, vooral de slechte faam. Het negende gebod ten spijt. We zullen vermoedelijk niet op onze faam, maar op onze werken geoordeeld worden. En kerkelijke historie is inderdaad His Story.

¹⁾ Ds H. J. v. d. Kwast in Opbouw 24-10-1986. ²⁾ Opbouw 12-9-1980.

Vreemdelingen binnen onze poorten

1. Integratie

Natuurlijk zijn er de werkgelegenheids-, de huisvestings-, de separatie-, de educatie- en de remigratieproblemen. Maar in dit land ontbreekt het allerm minst aan talrijke mensen, de regeringsleden voorop, die ze allemaal willen oplossen. Want we zijn beschaafd en we discrimineren geen minderheden. Er is alleen deze moeilijkheid: de problemen worden alsmaar groter.

„Het Failliet van de Integratie”, *de Tijd*, 27-1-1984.

Onderweg

Tussen Neurenberg en München begint het verschijnsel je op te vallen. Gedurende het stuk Autobahn van München naar de Oostenrijkse grens is het nog duidelijker. De parkeerplaatsen langs de grote wegen naar Joegoslavië toe zijn bezaaid met mensen, en met rommel. En, eenmaal in Joegoslavië aangekomen, treft je de omvang van de „landverhuizing” helemaal. Tot Nis toe - waar een groot deel van de verkeersstroom afbuigt, richting Sofia, de hoofdstad van Bulgarije. Dan is het voor de velen niet zo ver meer. Naar huis. Althans: naar wat thuis was.

Vijf maal zijn we met ons gezin naar Griekenland op vakantie gegaan. Steeds gingen we met een auto of bus, steeds ook door Joegoslavië. Een lange reis, die vroeger, door minder goede wegen in Joegoslavië nog langer was.

Wat ons echter in toenemende mate gefascineerd heeft is het enorme aantal Turkse gezinnen dat ook onderweg is, naar huis. Op een normale door-de-weekse-dag in juli van dit jaar was, schat ik, zo'n 40-50% van alle weggebruikers via de hoofdweg door Joegoslavië, op weg naar Turkije, het land van herkomst. Als ik journalist was, zou ik die beweging eens willen documenteren, registreren, mensen interviewen, me verdekt opstellen bij de eerste grenspost van Turkije, om reacties te bekijken. Maar ik ben geen journalist, dus ik kan me alleen maar wat meer in abstracto verbazen over die massale volksverhuizing, waarover je in ons land maar zo weinig hoort. De aantallen Duitse Turken, Franse Turken, Nederlandse Turken, (enkele) Belgische Turken, Turken uit Zwitserland (vooral Aargau, blijkens de nummerplaat) zijn gigantisch. Tien-duizenden...

Wat ons als gezin daarbij opgevallen is, in de loop van een jaar

DOOR P. J. VANKAMPEN ZEIST

af tien, is de verandering in wagenpark. Vroeger zag je veel zwaarbeladen Ford-Transits, naar buiten uitpuilend vanwege mens en have die vervoerd werden; erboven op meestal nog een enorm pak, of een hele koelkast. Allemaal voor thuis. En als je zo'n relatief langzaam rijdende bus inhaalde viel het niet zelden op dat het gezinshoofd achter het stuur gespannen zat te turen, wat onzeker leek te functioneren, vermoedelijk ook moe was. Want op al onze reizen door de Balkan hebben we zelden een Turk op een camping zien verblijven. Nee, men rijdt door, stopt een paar uur, slaapt wat langs de weg, en dan weer verder, minstens drieduizend kilometer ver. Dat laatste is gebeven; enorme zwermen mensen langs de wegen zijn het gevolg. Maar wat duidelijk verandert is het soort wagens. Een groot aantal mensen rijdt in een Mercedes of BMW; niet altijd nieuw natuurlijk en mogelijk weer na de vakantie ingeruild. Maar dat het om beter materieel gaat dan vroeger lijkt ons evident. Zoals je ook merkt dat tegenwoordig veel meer jongere chauffeurs, een „tweede generatie West-Europeanen”, achter het stuur zit. Ze rijden harder, zekerder ook. En wat ons ook opgevallen is, zijn de grote aantallen mensen die we op de terugweg weer tegenkomen. Vroeger was dat niet of nauwelijks het geval. Als men naar Turkije op vakantie ging, werd het moment waarop de kinderen volgens onze regels weer naar school moesten, nog wel eens overschreden. Dat gaf aanleiding tot klachten, wederzijds onbegrip, frictie. Maar dit jaar viel het ons op hoe velen teruggingen op dezelfde tijd als wij, en met kennelijk hetzelfde motief als wij: de scholen begonnen weer.

Aanpassing?

Misschien vindt menig lezer dit soort waarnemingen te beperkt om er verregaande conclusies aan te verbinden. Wie weet, hebt u gelijk. Toch menen wij, als mensen die het verschijnsel „Minderheden” wat proberen te volgen, dat er een zekere mate van „aanpassing” aan West-europese structuren en leefpatronen lijkt plaats te vinden.

Kijk ik nu naar een film van zo'n 6 jaar geleden, „Turkse Aarde, Hollandse Bodem” - een film waarin de problematiek van gezinshereniging van Turkse gastarbeiders werd belicht - dan maakt dat op mij nu ook een ietwat achterhaalde indruk.

Toch kan de vraag gesteld worden: heeft zich de laatste jaren nu echt een integratie van Nederlanders en Medelanders voltrokken? Zijn we werkelijk bezig te geraken tot een meer evenwichtige situatie waarin leden van minderheidsgroepen gaandeweg meer „op hun plaats terecht komen”?

Naar ik vrees, geeft het antwoord op die vraag weinig aanleiding tot tevredenheid of optimisme. Veeleer is een toenemend aantal mensen somber over de toekomst van hetzij de „etnische Nederlanders”, hetzij de toekomst van de „minderheden”, de vreemdelingen binnen onze muren.

Wat gegevens

Sinds ik - zo'n vijf jaar geleden - over de Islam schreef, ook de Islam in ons land, is heel wat gebeurd. Ten goede en ten kwade. En soms in een zin dat je niet goed weet wat van de twee dat nu is. Laat ik kort wat gegevens op een rij zetten.

- Het aantal moslimse „medelanders” wordt gewoonlijk geschat op 300.000 tot 350.000 mensen. In één adem erachteraan wordt dan vaak vermeld dat het geboortecijfer hoger ligt dan bij „etnische Nederlanders”. Afhankelijk van het gezichtspunt van de scribent kan zo'n gegeven méér dan neutrale associaties opwekken!

- Die medelanders hebben onlangs voor het eerst kunnen meedoen aan gemeenteraadsverkiezingen. Dat heeft niet zo'n aardverschuiving veroorzaakt als sommigen (niet-moslims) wilden doen vóórkomen.

- Er is in heel wat plaatsen een moskee gekomen; nieuwbouw, of een voormalige kerk; in één geval (Tiel) gaat het om een voormalige synagoge.

- Er is gekrakeel geweest rond begrafenissen; mag men in dit land mensen volgens de islami-

tische gewoonten begraven? Dat mag in een aantal plaatsen, kan worden geconcludeerd.

- Er was ook gekrakeel om de wijze waarop moslims (en Joden) hun dieren slachten. Was dat pijnloos genoeg, voldeed het aan alle maatstaven? Deze kwestie is geluwd, meen ik. Of de discussie laait weer op bij het volgend Islamitisch offerfeest.

- Sinds 5 oktober j.l. hebben we er in de „Islamitische Omroep Stichting” een nieuwe zendgemachtigde bij. De NCRV-gids van 15 november j.l., waarvan ik wat gegevens ontleen, meldt dat het gaat om 13 uur televisietijd en 52 uur radiotijd per jaar. De eerste programma's hebben we inmiddels kunnen bekijken. Voorzover de schrijver in de NCRV-gids bekend is, is ons land het eerste niet-islamitische land waar zo'n moslimse omroep zendtijd heeft gekregen, één kwartier per week (op donderdag).

- Er is in de pers een veront-ruste reactie verschenen van de hand van Midden-Oosten kenner Dr Leonard Biegel; hij waarschuwde dat in onze samenleving moslimse jongeren zich tot islamitisch fundamentalisme zouden kunnen gaan bekennen, als ze zo kansarm blijven als nu het geval is.

In een artikel in Elseviers Magazine (19 oktober 1985) wordt een (overigens anoniem gebleven) islamoloog sprekend ingevoerd die opmerkt: „De islam is een tijdbom onder de Nederlandse samenleving”.

- De uitspraken van Mohamed Idris Lachman, secretaris-generaal van de „Stichting Welzijn voor Moslims”, over de staat Israël, Zionisten en Joden, hebben beroering gewekt. Eruit sprak een sterke vijandschap tegenover alles wat naar Jodendom riekt. Hij is overigens hierom afgetreden.

- Ronny Naftaniël, directeur van het CIDI (Centrum voor Documentatie en Informatie Israël) heeft onlangs de oprichting van een Jood-Moslims overlegorgaan bepleit (pendant van het OJEC, dat de relatie tussen Joden en Christenen probeert te bevorderen.)

Meer redenen tot veront-rusting

Zijn hierbij zaken die sommigen grote zorg geven. Wat te denken van de uitspraken van de heer Janmaat, vertegenwoordiger van de Centruumpartij, een inmiddels al weer weggevaagde partij. Nog verderfelijker is het tegen buitenlanders gerichte verbale

geweld van mensen als Henk Glimmerveen.

In hoeverre is de moord op de Antilliaanse jongen Kerwin Duynmeyer (door een 16-jarige jongen die er geen spijt van zei te hebben) symptomatisch voor een nieuwe situatie? Het fascisme (of erger) taalgebruik van FC Den Haag-supporters t.o.v. de „Joden van Ajax” kan zich moeiteloos gaan uitstrekken tot Moslims, of buitenlanders in het algemeen. En hun gedrag doet ook het ergste vrezen. De vroegere welvaarts- en rechtsstaat der Nederlanden heeft vele zaken, en zeker mensenharten en mensenmonden en mensenhanden niet meer in de hand...

„Het failliet van de Integratie” is een wat provocerend artikel in de Tijd. Er wordt gewezen op de overvloed van publicaties en op het uitblijven van wezenlijke oplossingen voor het in die publicaties gestelde probleem. „Mischien zijn er in ons land wel achtduizend enquêtes, rapporten en beleidsnota's verschenen, allemaal gewijd aan het zogeheten minderhedenprobleem.” In hetzelfde artikel lees ik dat zo'n zestig organisaties deelnamen aan de „Prinsenhofconferentie over discriminatie en racisme”.

Maar iemand die zich met de studie van racisme in Amsterdam bezighoudt wordt geciteerd: „Racisme, vreemdelingenhaat, dat tref je in de hele samenleving aan, van links tot rechts.” Een Surinaamse journalist hier te lande merkt op: „Steeds meer ervaren de autochtone Nederlanders de nieuwe landgenoten als een bedreiging.” Een hulpverlener geeft als commentaar: „Ze (de Turken en Marokkanen, PJvK) vrezen zelden hun burens, maar altijd die anonieme machten: de politiek, de ambtenarij, de politie, de abstracte Nederlander.”

Duidelijk is dat we als Nederlandse samenleving op een onoverzichtelijke en oncontroleerbare situatie kunnen gaan afkoersen. En dat er heel wat leed in onze samenleving voorkomt. Leed dat kan toenemen...

En verder...

En verder zijn er talloze nieuwe publicaties verschenen, waarvan ik een aantal graag onder uw aandacht zou brengen. Wat is er veel goed en gedegen materiaal beschikbaar!

Verder is er in de samenleving, maar ook „op Christelijk erf” meer aandacht gekomen voor de vragen die de aanwezigheid van zo'n aantal „vreemdelingen binnen onze poorten” ons stelt. Een goed ding, ware het niet dat er zo'n kolossaal verschil in visie en optiek blijkt te bestaan! Het gevolg: er is bepaald sprake van binnenkerkelijke moeite in het

vinden van een gemeenschappelijk beleid (en belijden) naar moslims toe. Het kerkvolk wordt op zeer uiteenlopende wijze voorgelicht over het probleem en de te volgen koers als gelovigen. Er komen standpunten naar boven die elkaar niet alleen in de praktijk slecht verdragen, maar ook lijken voort te komen uit heel verschillende theologische en andersoortige „invalshoeken”.

Gezien ook het belang van goede informatie op dat laatste punt, wil ik een serie artikelen daarmee beginnen. Het zal wel een aantal artikelen vergen voordat de hoofdlijnen en de achtergronden van elke visie, en hun onderlinge relatie, duidelijk gemaakt zijn. Maar het is voor ons goed daarvan weet te hebben, meen ik.

Laten we alleen wel beseffen dat zolang we ons alleen maar op uitgangspunten oriënteren nog niets concreets hebben bijgedragen aan de situatie van hen die zo vaak „gespreksonderwerp” worden gemaakt...

Kerknieuws

Preekconsent

De regio Den Haag heeft op 19 november preekconsent verleend aan br. J. Winter, Groen van Prinstererlaan 25, 2271 EM Voorburg, tel. 070-861889. Het preekconsent van br. C. P. Kleingeld, Loenhorst 49, 2402 LV Alphen aan de Rijn, telef. 01720-33562, werd met een jaar verlengd.

Ned. Geref. Kerk van Breukelen

Drs H. de Jong, predikant van de kerk van Amsterdam-Centr., heeft bedankt voor het door de kerkeraad op hem uitgebrachte beroep.

Ned. Geref. Kerk van Kampen

Ds P. J. H. Krol, predikant van de kerk van Alkmaar-Zaanstreek-centrum, heeft het door de kerkeraad op hem uitgebrachte beroep aanvaard.

TE HUUR:

voor Winter- en zomervakantie ons

6 PERS. APPARTEMENT

in het Tirolerdorp AXAMS voorzien van vele extra's zoals verw. zwembad, sauna e.d.

Telefoon 01862-2596.

International Christian University

DOCTORAAL OPLEIDING ECONOMIE

De Evangelische Hogeschool biedt op basis van het daarvoor vereiste VWO-diploma een doctoraal-opleiding ECONOMIE, af te sluiten met een **volledig erkend doctoraal examen** voor algemene economie of bedrijfs-economie. Op die studie, die in september 1987 zal aanvangen, staat de inschrijving thans open bij de afdeling ICU-doctoraalstudies. Het studieprogramma omvat de verplichte studiestof en belicht tegens de humanistische grondslagen van de verschillende economische scholen en theorieën. De opleiding geeft een Schriftuurlijke visie op de economische problemen. De regeling voor een studiefinanciering bij de Centrale Directie Studiefinanciering is van toepassing.

BON Stuur mij informatie over de doctoraal-opleiding ECONOMIE

naam:(m/v)
adres:
postcode:plaats:

In open envelop zonder postzegel te zenden aan Evangelische Hogeschool, Antwoordnummer 151, 3800 VB Amersfoort

Petra, studente ESJ

„Je krijgt hier een stel vaardigheden mee, waarmee je als journalist goed uit de voeten kunt.”

Stuur mij vrijblijvend informatie over de ESJ

(postzegel niet nodig)

Naam:

Adres:

Postcode/Plaats:

Evangelische Hogeschool • Antwoordnummer 151
3800 VB Amersfoort • Tel. 033-621731

„Wat je noemt een voltreffer”

De Evangelische School voor Journalistiek, een vierjarige opleiding met een uitgesproken christelijk karakter. Het programma is breed, praktisch en vormend. Na de ESJ heb je een goede kans op een baan, zowel bij orthodox-protestantse bladen als bij algemene instellingen. Een ideale opleiding als je goed nieuws door wilt geven. De ESJ is door de overheid erkend; je komt dus in aanmerking voor een rijksstudietoelage. Aanmelden voor 6 maart 1987.

Evangelische Hogeschool

Grote Haag 23
Postbus 957
3800 AZ Amersfoort
Tel. 033-621731

BIJBEL EN WETENSCHAP

IN HET NOVEMBERNUMMER LEEST U O.A.:

HET LIJDEN VAN JEREMIA - drs. H. Lalleman-de Winkel
LAPIDE ONDER DE LOEP - drs. P. A. Siebesma

VRAAG EEN PROEFNUMMER AAN: 033-62 17 31

★ Plaats uw familieberichten in dit blad! ★

Want ik ben verzekerd, dat noch dood noch leven,
noch engelen noch machten, noch heden noch toekomst,
noch krachten, noch hoogte noch diepte, noch enig ander
scheepsel ons zal kunnen scheiden van de
liefde Gods welke is in Christus Jezus, onzen Here.
Romeinen 8 : 38 en 39

In dit vaste vertrouwen is ontslapen mijn innig geliefde man, onze
fijne vader en opa

TIERK SCHAAFSMA

Geb. 22-6-1913

Overl. 23-11-1986

Doorn: T. Schaafsma-Boonstra
Kelmescott (Australië): Mieke en Tom Schiebaan
Oosterbeek: Cor en Gerda Schaafsma
Ede: Wiep en Ale Sierksma
Nieuwerkerk a/d IJssel: Jicky en Frits Schiebaan
Dordrecht: Janneke en Frits v. d. Kooy
Langerak: Jelly en Wim Aken
en kleinkinderen

Van Nagelllaan 20, 3941 KP Doorn

De begrafenis heeft plaats gehad donderdag 27 november j.l. op de
nieuwe algemene begraafplaats aan de Bovenbroekseweg te Kampen.

Na een blijmoedig en gelovig gedragen lijden is tot vreugde van zijn
Heer ingegaan onze onvergetelijke vriend

TIERK SCHAAFSMA

Vrienden en leden van Bijbelkring I
te Doorn:

Henk en Mien Bakhuizen
Jan en Rie van Dam
Mevr. C. Haalboom-Veenendaal
Els van Hees
Mevr. A. Kraan-Koffijberg
Kees en Geertje van der Mark
Mar van der Meer
Ab Mollema
Piet en Rita Rietkerk
Frits Romeijn
Jan en Ans van Veelen
Ans Waagmeester-van Slooten

Doorn, 23 november 1986

Een rots, een zeer vast Huis,
dat ons behoudt,
is onze God, voor wie op Hem vertrouwt I

Hoe zou ik dan voor dood of leven vrezen I
Hoe zou ik dan nog anders kunnen wezen
dan als een kind,
dat ied're dag
uit Vaders handen leven mag ?

Ons is vooruitgereisd naar de Hemelse Vader mijn innig geliefde man,
onze zorgzame vader en opa

ARIE KORNELIS DE GROOT

geb. 26-2-1925

overl. 18-11-1986

Hij was een steun en voorbeeld voor ons allemaal.

Hoogeveen: F. de Groot-Dijk
Wezep: Emmy en Dick Bijl-de Groot
Mirjam, Casper, Marnix, Rozemarijn
Zwolle: Ineke en Hans de Jong-de Groot
Jelle, Marijn, Koen
Hoogeveen: Ad en Ellen de Groot-Boersma
Bram, Kristiaan, Floris
Hoogeveen: Ad en Ellen de Groot-Boersma
Martine, Maarten

Einsteinlaan 20, 7904 EC Hoogeveen.

De begrafenis heeft inmiddels plaatsgevonden.

„De vrucht des rechtvaardigen is een boom des levens,
en wie wijs is wint harten”.

De Raad van de Nederlands Gereformeerde Kerk te Hoogeveen geeft
diep bedroefd kennis van het overlijden van zijn praeses

broeder A. K. de Groot

Onze praeses was altijd ten eerste betrokken bij zijn werk als dienaar
van onze gemeente, vanuit de Opdracht van onze Hemelse Vader.

Hoogeveen, 18 november 1986

S. P. Geertsema, 2e praeses
H. van Zuthem, scriba

Nieuw bij Buijten & Schipperheijn

DE ZAAK GRIVNINA

De naam Irina Grivnina roept bij
iedereen herinneringen op aan de
strijd die deze internationaal be-
kende Russische dissidente heeft
gevoerd tegen de sovjet autoritei-
ten. De KGB trad hard op tegen
haar en haar gezin.
Irina Grivnina, voormalig lid van
de Werkgroep tot Onderzoek van
het Misbruik van de Psychiatrie
voor Politieke Doeleinden, zat in
de gevangenis en was verbannen
van september 1980 tot eind juli
1983, wegens „belastering van het
sovjet systeem”. Om een dreigen-
de arrestatie af te wenden werd
vanaf augustus 1983 een actie ge-
voerd om haar naar het Westen
te krijgen. Ooktober 1985 werd de
strijd in haar voordeel beslecht.
Dit boek geeft een fascinerend
verslag van Irina's moedig verzet
en van de intensieve pogingen
haar vrij te krijgen.
Het is geschreven door de meest
direct betrokkenen:
Irina Grivnina zelf, haar echtgenoot
Vladimir Nepelchovitsj, en de
journalist die de actie ten gunste
van Irina leidde: **Robert van Voren**.
184 pagina's, f 24,50.

Nieuwe delen in de reeks Zicht op de Bijbel

de eerste brief aan de KORINTIERS

JEZUS OP REIS

Het tweede deel van een drie-
delige verklaring van het evange-
lie naar Lucas (over hoofdstuk 9-
19). Met name laat de auteur **J. H. Vee-
fkind**, licht vallen op het
eigene van Lucas' geschiedschrij-
ving. Jezus op reis wordt vooraf-
gegaan door **Jezus in Galilea** en
zal D.V. worden gevolgd door
Jezus in Jeruzalem. Het is een
deel uit de reeks **Zicht op de
Bijbel**, waarvan een prospectus op
aanvraag verkrijgbaar is.
140 pagina's, f 16,90.

DE EERSTE BRIEF AAN DE KORINTIERS, 2

Een nieuw bijbelstudieboek van
M. R. van den Berg. Na de hoofd-
stukken 1-7 (deel 1: „dwaas wor-
den om vrij te zijn”), bespreekt hij
nu 8-16: „vrij zijn om lief te heb-
ben”. Actueel, fris, praktisch.
176 pagina's, f 19,90.

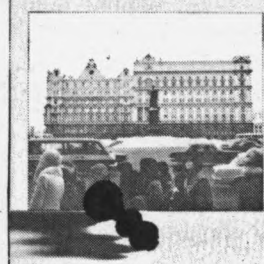
WETENSCHAP IN BIJBELS LICHT

Drs. A. Keizer biedt in dit werk
een handleiding voor de grond-
slagen van wijsbegeerte en vak-
wetenschap. Na een uitvoerige be-
spreking van de geschiedenis van
de wijsbegeerte, volgt een analyse
van aan universiteiten gangbare
denkwerelden en een uiteenzetting
van de belangrijkste reformato-
risch-wijsgerige thema's. Belang-
rijk voor aankomende studenten.
392 pagina's, f 49,50.

GOEDE MOED

Onder redactie van **ds. J. H. Vele-
ma** verscheen de 21-ste editie van
dit geliefde dagboek uit Chr.
Geref. kring.
192 pagina's, f 10,30.

De zaak Grivnina Schaakmatch tegen de KGB

In dit verband is ook nog eens te
vermelden

WAT CHARTA '77 WERKELIJK GEZEGD HEEFT

De zaak van Charta heeft hier
aandacht gekregen door de toe-
kenning van de Erasmus-prijs aan
voorman van deze beweging
Havel.
Vertalingen van Charta-documen-
ten in het Nederlands blijken bij
onderzoek vaak een misleidende
vertaling van wat Charta wer-
kelijk gezegd heeft.
116 pagina's, f 14,90.

Verkrijgbaar bij de boekhandel. Inlichtingen en bestellingen ook bij de
uitgever, Valkenburgerstraat 106, 1011 NA Amsterdam, tel. 020-236612